

ZENTAI ELLENŐR.

Helyi és vidéki érdekű társadalmi és közgazdasági hetilap.

Szerkesztő és kiadóhivatal: Kinizsi-utca 920. sz. hova a lapot érdeklő közlemények, hirdetések, az előfizetési pénzek és hirdetés díjak intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 forint. — Egyes számok a szerkesztő lakásán és Zettin József ur kereskedésében 10 krért kaphatók.

Megjelenik

minden vasárnap.

Hirdetések:

Hirdetési díj egy négyszög-centiméternyi térrét 2 kr. — Bélyegdíj minden egyes beiktatás után 30 kr. — Nyiltér petitsoronként 10 kr.

Zenta, 1886. április 16.

(*) Mikor ezelőtt négy évvel Gombos Gábor urat a városi képviselőtestület huszonkét szótöbbséggel polgármesternek megválasztotta: egyik kortese (ha jól emlékszünk Mikosevits ur) sebbel-lobbal szaladt a városházához és teletorokkal rákiáltott a torony peremén gubbasztó bakterre, hogy: huzza meg a harangot! A bakter eltávolítá agyaráról rövidszáru makráját, fölcihelődött, bement a harangállás alá és kongatott. Az ércutoroknak, mely örök időktől fogva csak vész alkalmával szólalt meg: ezuttal örömről, a város jövőjébe vetett reményről, megújulásról, a tétlen multtal való szakításról kellett volna zugnia. Sokan, kivált Gombos ur kortesei közül, legalább azt állították, hogy a harang ilyes valamikről beszélt. Sajnos, a következők nem szolgáltattak igazságot a korteseknek.

Gombos Gábor ur négy évi kormányzata erkölcsileg és anyagilag képzelhetetlen mélyen ásta alá szerencsétlen városunkat. Elvész a fertőben, melybe aláülödött. Életét előlegekből, az elődök által hosszú évek során át összekuporgatott alapok elköltéséből és hitelből tartja fönn. Oktalan előirányzatok szípoljai által csapoltatik folyvást és kormányzati gépezetét át meg át van rágván a korrupció szuja által.

„Midőn két évvel ezelőtt szülővárosom közönségének bizalma a polgármesteri székbe ültetett, az akkori társadalmat zilált állapotban, a lakosságot két pártra szakadva éles ellentétben, a várost pedig vagyoniilag a legnagyobb bizonytalanságban találtam. A kölcsönös egyetértés és szíves támogatás eredménye lett az urbéri egyezés, mely mig egyrészt a polgárok jólétére üdvösen hatott, másrészt általa Zenta város vagyoni viszonyai oly kedvezőleg rendezettek, hogy lakosai nemcsak a közterhek és közköltség viselésétől mentettek föl, hanem a város nagy jövedelméből, célszerű és gyakorlati beosztás mellett, évi kiadásaink fődözésén fölül még a város fölvirágzására, lakói szellemi és anyagi jólétének emelésére is igen sokat tehet.“

E szavakat Gombos Gábor ur 1884. évi január hó 13-án, mint országgyűlési képviselőjelölt, a városi közönség előtt mondotta el.

Kedvező vagyoni viszonyok! városi nagy jövedelmek! célszerű és gyakorlati beosztás! városunk fölvirágzása! a lakosok jólétének emelkedése! — hova tüntetek két év óta? Miért nem mutatjátok magatokat ismét a polgármester ur lelki szemei előtt, esetleg a valóságban?

Helyettetek im itt van: egy teljesen üres városi wertheim-kassza, melyben jelenleg a házipénztárnok paprikás-szalonnát tart; egy toldozott-foldozott városháza; egy félbe maradt csárdai műút; egy zsákutcába nyomott egészségtelen népiskola; egy düledező üvegterem; egy göré-stilben épült gymnasium; egy vizállásos piac; egy ócska söp-

rógép: tiz-tizenkét görbenyaku gazolinos lámpa, és itt van Dáni Sz. Sándor állami adóvégrehajtónak rendelve, mely szerint 14,617 frt 86 kr adótarozás fejében, a zombori m. kir. adófelügyelőség 15,746. számú végzése folytán, a város összes jövedelmei végrehajtás utján lefoglaltattak.

Soha nagyobb valótlanságot nem állított Mikosevits ur, mint mikor 1884. évi július 8-án azt írta a Zentai Híradóban, hogy: „előre nem látott eshetőség, melyre a városi pénzeket tartogatni kellene, nálunk, hol a községnek mintegy három millió értékű vagyona van, számba alig jöhet; mert egy község sincs, de nem is lehet kitéve oly meglepetéseknek, mint egy börzejátékos.“

Ismételjük: soha nagyobb valótlanságot nem állított, mert a polgármester helytelen gazdálkodása, vagyonemésztő fényűzése és uri passziói egész sorát idézték elő városunkra nézve a váratlan meglepetéseknek, melyekhez hasonlók csak a borzasztó vagyoni katasztrófák eshetőségének izgalmaival élő börziánereket érhetik.

A mameluk serég jobb ügyre méltó áldozatkészséggel megszavazott mindent, a mit elébe raktak, azon bámulatos könnyedséggel, mely szerencsésen bele is döntötte a várost a folytonos deficit meglábolhatlan posványába. Zenta városa egy kínos vagyoni válsággal fizette meg szavazataikat s késő lesz a bánat, mely viselt dolgaik fölött esetleg megfogja szállani őket.

A polgármester úgy megrontotta a város financiáit, hogy immár minden segélyforrást kimerített s a deficitet a legmagasabbra emelte.

És a mi fő: a számadásokat következetesen takargatja. Hol van a mult évi zár számadás? Az 1871. évi XVIII. t.-c. 128. §-a szerint a zár számadás a tavaszi közgyűlés elé okvetlen betérjesszendő. A tavaszi közgyűlések már elmúltak, de a tavalyi zár számadásnak még színét sem láttuk.

A város pénzének olyannak kellene lennie, mint az árvák pénzének; annak kellene legjobban gondját viselni — mégis pocskék. Mert a városnak nincsen gazdája, csak tömeggondnoka, s nálunk rendszer, hogy a város hivatalnokai mindenkit nyuznak, a várost pedig, a ki csak teheti, mindenki nyuzza.

Hiába! a városházi harangot nem lehetett kihozni a konceptusból. Vészt hirdetett azelőtt mindig: vészt és pusztulást hirdetett akkor is, midőn kötelét a választás alkalmából Gombos ur tiszteletére ráncigálták.

Nőnevelésünkről.

(Vonatközlő a „Nőemancipáció és tanügy“ c. cikkre.)

E b. lapok mult számában valaki megjegyzéseket tett a helyi nőnevelésről egy más alkalommal elmondott nézetemre, mely megjegyzések éle az apáca-iskolák ellen fordul. Azt találtam ugyanis „Tanügyünkről“ c. vezércikkemben mondani, hogy leány-gyermekeink neveltetése szempontjától nem volnék ellensége annak, ha már városok példájára nálunk is fölállítatnék egy apácák által vezetett iskola.

A megjegyzéseket kockázatos bájós olvasóm, kiről — minthogy föltételezi, hogy nem vagyok nő, tehát — én bizvást föltételezhetem, hogy hölgy, mondom, a megjegyzéseket kockázatos bájós olvasóm cikkemben nyílt támadást vélt a világi tanítónők s főleg a házi nevelés ellen láthatni, s bár nyíltan kijelenti, hogy az apácák ellenében se jót, se roszt föl nem hoz, mégis kimondja rájuk a legsúlyosabb vádat, a hazafiatlanság vádját.

Minthogy bájós olvasóm a föntebb jelzett cím alatt irt megjegyzéseit nekem, illetőleg alteregomnak, Diogenesnek dedicalta, engedje meg, hogy e tárgyra vonatkozó nézeteimet ez alkalommal nem annyira a közügy, mint inkább bájós olvasóm privat egyénisége kedvéért a következőkben adhasam elő.

Elismerem a világi tanítónők magasztos hivatását s elismerem, hogy a hivatás a viszonyok alakulása szerint diadallal lesz betöltve. A világi tanítónők sokat tesznek a nevelés és oktatás terén iskolában és házban. Elismerem másrészt azt is, hogy az apácáktól talán kevesebb hazafiságot tanulnak leányaink, mint a világi tanítónőktől, mert bizony a kegyes tanító nének között kevés a tősgyökerez magyar.

De valamint lehet az apácák nevelése ellen némit fölhozni, épp ugy lehet a világi tanítónők ellen is. És én itt bár — őszintén mondom — sok mást is fölhozhatnék, csak egyet hozok föl, egy oly vádat, melyet lépten-nyomon hallunk hangoztatni s mely kétségkívül a legnagyobb. Ez a vád a vallástalanság vádja. A köztapasztalat azt mutatja, hogy a világi tanítónők nemcsak egyáltalán vallásos nevelést adni nem tudnak, hanem maguk sem vallásosak. Sot néha éppen helyzetöknél fogva sem adhatnának a gondjaikra bízott leánykáknak vallásos nevelést, mert kezeik alatt többnyire oly gyermekek vannak, a kik különböző vallástelekezet hívei. Ha pedig a tanítás háznál történik, ritkaság a mai viszonyok között, hogy a katolikus családhoz katolika, reformátushoz reformata, gör. keletihez gör. keleti és izraelitához izraelita nevelő kerüljön.

Természetes tehát, hogy ily viszonyok között a nevelés mindenféle lehet, csak vallásos nem. Én pedig s — szerencsémre — a józan világ túltöbbsége a családi boldogság alapját a vallásosságban keressük s véljük fölaltatni. Ott pedig, a hol az anya, tehát a családi élet központja, nem részesült gyermekkorában vallásos nevelésben, az új nemzedék vallásos és erkölcsös életéhez semmi sem nyújt garanciát.

Az apácáknak ezzel szemben meg van s mindörökké meg lesz az a nagy előnyük, hogy a gyermekeket vallásosan nevelik. A mi a hazafiságot illeti, igaz, hogy sok a kívánni való, de én azt tartom s velem együtt — ismét szerencsémre — az értelmes emberiség java része azt tartja, hogy a hazafiság csak a vallásosság után következik, s hogy a gyermekek a hazafiságot a családban és társadalomban egyaránt megtanulhatják, de a vallásosságot soha.

Egyebiránt nem igen tapasztaljuk, hogy a világi tanítónők valami nagy hazafiság magvát hintonék el a vezetésük alatt levo gyermekek szíveibe, söt fájdalom, ugy látjuk, hogy a világi tanítónők sem tudomány, sem zeneismeret, sem pedig hazafiság dolgában ki nem válnak, hanem csak egy visszatetsző, félig nőies, félig férfias s így a női természetnek meg nem felelő modort kölcsönöznek a leánynak, a mi a férfivilág előtt a legkiállhatatlanabb valami. És ugy látjuk továbbá, hogy a világi tanítónők ezen hátrányai képezik okát annak, hogy az apáca-iskolák lépten-nyomon szaporodnak, hogy az egész művelt világ siet az európaszerte híres angol-kisasszonyok intézeteibe leányaival s hogy a vidéki városok, Szeged után Szabadka, Kalocsa után

Topolya és Moholy, Temesvár után Beeskerek stb. mind sorban üdvösnek s célszerűnek tartják az apáca-iskolákat meghonosítani.

En és — harmadszor is szerencsémre — az egész művelt világ manapság a nőnevelés alapját a vallásosság, erkölcsösség- és szívbéli szelidségben, nem pedig az észbeli fonákságokban keressük s véljük föltalálhatni, s mindezt az apáca-iskola falai között inkább hiszszük meg lehetni, mint a világi iskolák sikos küszöbein belül.

Csak ennyit akartam mondani.

Diogenesz.

Vasárnapra.

II.

Az athletikai klub- és az ifjusági olvasóköréről.

Két egyet ügyében kívánok ez alkalommal szólni, oly két egyetében, melyek mindegyike kedvező auspiciumok mellett látott napvilágot, mindegyike szép virágzásnak indult, utóbb pedig a nélkül, hogy formálisan megszűnt volna, egyszerre tetszalottá vált. Ezen egyetlek alatt az athletikai klubot s az ifjusági kört értem.

A mi az első egyetlet illeti, ezzel, őszintén megvallva, keveset törődnek, még pedig annál inkább, mert föltette nagy költséget, sok tagot és sokba kerülő apparátust igényel, sőt egyáltalán nem is kis városba való. Az athletikai gyakorlatok bármily jó hatásuk s kedvező eredményük szoktak is lenni, mindazáltal a társadalmilag konszolidáltabb s a sport különböző nemire jobban edzett város vagy néposztály körébe való.

Az ifjusági olvasókör eszméje azonban nézetünk szerint sokkal életrevalóbb, semhogy azt végleg elaludni hagyja lehetne. Föllehet ugyan hozni, hogy már talán nagyon is sok társas-egyletünk és olvasókörünk van, de azt sem lehet tagadni, hogy a volt ifjusági olvasókör céljának megfelelő olvasó-egyletünk még sincs. A földolog pedig egyáltalán nem az, hogy a zentai ifjuság talán hézagpótló szükségét érezné egy részére és általa alakított egyetnek, hanem az, hogy a volt ifjusági olvasókör az alapszabályok értelmének megfelelő módon önmaga fölőslátását ki nem mondta, s így ha tényleg igen is, de jogilag a kör még létezni meg nem szűnt. Fontos dolog továbbá az is, hogy az egyetnek oly szép könyvtára van, a milyennel, ha jól tudjuk, egyetlen helybeli kör sem rendelkezik, s ezen nagy könyvtár használatlanul hever a városházán.

Az ifjusági olvasókör volt tagjainak tehát kettős feladata lehetne, oly kettős feladat, melyek valamelyikét előbb-utóbb okvetlen teljesíteni kell. Ez pedig abban áll, hogy vagy ki kell mondani az egyet fölőslátását s a drága könyvtárt az alapszabályok értelmében valamely más olvasókörnek vagy humanus egyetnek elajándékozni, vagy pedig újja kell szervezni a kört. Ez oly

A „ZENTAI ELLENŐR” TÁRGÁJA.

A zentai nemes családok.

X.

A Tésity család.

Zenta város aránylag nagy számmal levő nemes családai között mint egyik legidősebb, a Tésity család szerepel. E család egyike azon tősgyökeres szerb családoknak, melyek az 1691. évi tömeges beköltözés alkalmával Szerbia területéről hazánkba átjöttek. A bécsi udvari haditanácsnak 1694. máj. 11. és 31-én kiadott rendelete értelmében a beköltözött szerbek határvári teendők teljesítésére utasítván, a Tésity család ekkor egyik dunai véghelyen, Szabadkán, telepedett meg. A család első ismert őse, kiról írott emlék is szól, Tésity Pál, a ki Szabadka történetében szerepel. Az alvidéki városok a török uralom alól a XVII. század végén fölszabadulván, saját territoriumuk megállapítása érdekében különösen sokat és hosszasan pörlekedtek a szomszédos községekkel. Így Szabadka és Szeged a mult század elején szállt szembe ily tárgyban egymással. A per a Körös-ér mentében levő földek birtoka fölött folyt, melyet a szabadkaiak megszállva tartottak, sőt Tésity Pál zászlótartó, tehát előkelő tiszt, városa jogait erőlyesen támogatandó, ott egy kisdéd erődöt emelt, honnan a régi jogokra hivatkozó szegedieket fegyveres erővel tartá távol. Szeged város természetesen nem is késett tiltakozni e foglalások ellen, de ez a szintén régi jogokra hivatkozó szabadkaiak és Tésity Pál fegyvereivel szemben mit sem használt, minek folytán a kérdés hosszantartó határperré nőtte ki magát, melynek elbeszélése azonban tárgyunk keretén kívül esik.

A Tésityek, mint az akkori szerbek nagyobb része, állandóan katonáskodással foglalkoztak; katonák voltak nem kényszerből, hanem saját

dolog, melynek szükségességét mindenkinek be kell látnia.

Be fogjuk várni tehát, mit fog tenni a kör, mely ma már létezik is, nem is, és figyelemmel fogjuk kísérni, vajjon az egyet volt tisztviselői hajlandók-e a szükséges intézkedéseket megtenni. Ha erre jelen soraink után sem volnának hajlandók, úgy kénytelenek lennénk egy újabb vasárnapi cikkben a nemakaras okait puhatólni és teljes tárgyilagossággal szellőztetni.

Orion.

Mindennapi kenyerünk.

Jobban mint valaha vált a létérti küzdelem napjaink jelszavává. Legyen valaki tudós vagy munkás, művész vagy kézműves, nagykereskedő vagy kiskalmár, mindenkinél érvényesül: dolgozzál utolsó lehelletedig, hahogy zöldágra akarsz vergődni.

Hogy napjaink fokozott igényeinek megfelelhessünk, hogy az egyed-~~ül~~ti egészségét és szellemi erejét társadalmunk érdekében megőrizzük s öregbítsük, szükséges az emberi szervezetről helyes fogalmat szereznünk magunknak.

Noha az emberek régtől fogva a tudományt bizonyos mértékben megelőzték s helyes ösztöntől vezéreltetve táplálékukat a különböző kor, foglalkozás, éghajlati és helyi viszonyok követelményeire szabták; csakhogy az ösztön is megtevéved. Mily botorság pl. kályhát vagy gőzgépet papiroszeletekkel fűteni, legyen bár a papiros a legjobb minőségű s a legdrágább fajtából való! S mégis ilyen pazarlást láthatni, csakhogy más alakban, majd minden konyhában, majdnem minden étkezőasztalon. Ilyen, hiányos egészségügyi ismeretekből származó állapotok gyakran vezettek egyesek elpusztulására s egész néptörzsek elfajulására! Mily áldozatokat szedhetnek még manapság is?

Az angol munkás, ki többnyire jó, erőtadó hussal táplálkozik, a legnehezebb munkára képes s e mellett örömet dolgozik, vig és egészséges. Az ír munkás ellenben, ki gyomrát majdnem kizárólag burgonyával s kenyérral tömi tele, erőtlén, munkára képtelen.

Az emberi test tevékenysége hőképzésből s erőkifejtésből áll. Munkára már most csak azért vagyunk képesek, mert testünk folytonos anyagcserét szenved. Valamint a kályhát, a gőzgépet fűtőszerezellel kell ellátni, hasonlóképen van testünknek táplálékra szüksége, hogy melegen maradjon s dolgozhassék. Anyag nélkül nincsen erő!

Érdekes egy francia orvosi szaklap kiszámítása, melyet az a párisi nagy opera utóbbi bálja alkalmából tett. Egyetlenegy éjszakán e bálon, melyen 2000-en vettek részt, 500 lóerővel egyenlő értékű munkaerő használtatott el. Ez pedig oly tekintélyes erő, hogy képes lenne egy 1800 tonna súlyu hajót 60 km.-nyire, vagy egy 1000 utassal megszállott vonatot Páristól Havreig elszállítani.

egyéni ambíciójuk folytán. A betelepült szerbek előtt csak két pálya állott nyitva, a katonai és a kereskedelmi. A tudományos pályákat elzárta előlük egyelőre azon körülmény, hogy sem a magyar, sem a nálunk közigazgatás és törvénykezés terén egyaránt divó latin nyelvet nem ismerték. De a katonáskodás hivatásszerű foglalkozásává is vált a mi szerbjeinknek. Bizonyítá ezt nemcsak általános ismert hareiaságuk, hanem ama ragaszkodás is, melyet a katonai pályához még akkor is tanúsítottak, midőn az alvidéki véghelyek föl lettek oszlatva. A Tésity család eklatáns példát nyújt erre, mert midőn 1745-ben Szabadka végekbe megszünt katonai véghely lenni, a hadi terén már akkor is kitűnt Tésityek a szomszédos és még mindig határvéridéki helységbe, Zentára költöztek át, hol őseik foglalkozását folytathatták.

Zentán a Tésity család a legelőkelőbb családok sorában foglalt helyet, s tagjai nemcsak az osztrák örökösödési háborúban vettek tevékeny részt, hanem T. Mihály, ki 1751. március 1-én Mária Terézia királynő által az ország nemesi sorába emeltetett, e nemesi diploma szerint a zentai erőd egyik hadnagya volt.

A család egy része Zentának 1751-ben történt visszakebelezése alkalmával még mindig nem tartá méltónak a polgári állapotba való áttérést, miért is a kikindai — épp ezidőt szervezett — katonai kerületbe költözött ugyanazon célból, mint elődei pár évvel azelőtt Szabadkától megváltak. A nagy-kikindai katonai kerület még sokáig alkalmat nyújtott a katonáskodási hajlam kielégítésére, miért is nem csak a Tésity, hanem igen sok más család is átköltözött oda a Tisza vidékéről.

A városunkban maradt Tésity Mihályt az uralkodó királynő nemcsak nemesi ranggal, hanem épp úgy mint a többi nemes családokat, 1758. okt. 25-én tíz évre szóló birtokadomány-nyal is jutalmazta. Miután pedig az egykori zentai erőd volt tisztikarát alkotó Badarlicza, Branovacsy, Golub, Milinovity és Vuksity szintén ne-

ly erőkifejtés mellett, szól tovább az említett tudósítás, nem csudálkozhatni, ha lázas sietséggel iparkodunk az étkező termekbe, hogy ott magunkat restauráljuk.

Minél nagyobb a test munkája, annál nagyobb mérvű az anyag elhasználása is. Az elhasználás mértékegységét a munkálkodó test váladéka, az égési termények képezik. Számos tapasztalatból tudjuk, ha egy felnőtt ember, ha mérsékeltén dolgozik, naponként 18.3 gr. nitrogént és 328 gr. szénanyagot (carbonium) választ ki.

Hogy tehát a munkálkodó test alkotórészeiben meg ne fogyatkozzék, naponként 18.3 gr. nitrogénre s 328 gr. szénanyagra van szüksége. Akkor az egyensúlyban marad, bevételei kiadásait fűdözik, anyagi része így változást nem szenved.

Igy hát legkényelmesebb s legolcsóbb táplálék volna, ha naponként 18.3 gr. nitrogént s 328 gr. szénanyagot fogyasztanánk. Csakhogy az emberi test nem képes magát, mint a növények, elemekből fölépíteni, nem bír oxydáló, hanem redukáló képességgel, amennyiben csakis magasabb rendű szerves vegyületeket képes egyszerű alkotórészeire fölbontani.

Más utat kell tehát találnunk, hogy testünk munkaképességét ne csökkentjük.

Az anyagok, melyekből a test áll, fehérnye, szénhidrátok és zsiradék, sók és víz: leginkább alkalmasak arra, hogy a testet föntartsák, a szükséges tápláló anyagokkal ellássák. Ezért az táplálékoknak nevezetnek. Már most a szükséges 18.3 gr. nitrogén, melyet a működő szervezet naponként elhasznál, 118 gr. fehérnyében bennfoglalhatik. Ez a 118 gr. fehérnye képezi a felnőtt ember fehérnyerésének minimumát! De ezen 118 gr. fehérnye 63 gr. szénanyagot is tartalmaz. Napi szükségletünk tehát még 265 gr. szénanyagból áll. Ha e maradék szénanyagot kizárólag szénhidrátok alakjában akarnók magunkhoz venni, akkor azokból 600 gr. kellene; ha kizárólag zsiradékot akarunk alkalmazni, akkor 350 gr. zsir-mennyiségre van szükségünk. De sem az egyik, sem a másik nem válnék javunkra, mert nem tudók megemészteni. Legcélszerűbben úgy élvezzük a hátralékos 265 gr. szénanyagot, ha mintegy 350 gr. szénhidrátot s 140 gr. zsiradékot költünk el. Napi eledelünk ilykép: 118 gr. fehérnyéből, 350 gr. szénhidrátból s 140 gr. zsiradékból áll.

Azon táplálószer, melyek az állatvilágból valók, mint hus, tej, vaj, stb. állatiak, a növény-országból vettek pedig növényiek.

Legmegfelelőbb kétségkívül azon táplálék, melyben az egyes anyagok kellő arányban vannak meg, melyek lehetőleg kevés idegen, azaz megemészthetetlen anyagot tartalmaznak s melyeknek kellemes ízük van s az étvágyat felkeltik.

Ezen igényeknek mindennapi táplálószerünk közül egyik sem felel meg. Ezért egy tápszer sem ad kizárólag elegendő táplálékot. Ajánlatos tehát,

mes és birtokadományban részesült családdal egy-értelműleg a Tésityek is benyújták a kormányhoz abbéli kérelmeket, hogy az adományozott birtok örökös joggal bocsáttassék kezeikbe, Mária Terézia királynő 1765. évi márc. 31-én kelt oklevelével a kérdéses két teleknyi birtokot örökös joggal, de csak a férfágnak életben maradásáig adományozá.

Az u. n. hétéves háború lezajlása — melyben a magyarországi szerbek szintén tevékeny részt vettek — és ezen oklevél kiadása között csak két év telvén el, a többi nemes család példájára a zentai Tésity család is folyamodott az iránt, hogy, az elmúlt háborúban szerzett érdemek tekintetbe vételével, a birtokadomány a család mindkét nembeli ágára terjesztessék ki. E kérelem folytán adatott ki 1775. évi márc. 31-én azon végleges donacionális levél, melyben a női ágra nézve az örökösödési jog ugyan meg nem adatott, de a melyben legalább ki lón mondva, hogy a férfágn kihaltával az épületek becsértéke a női utódoknak a kir. kamara által ki fog fizetett. Az oklevél egyszersmind lényegesen körülírja a Tésity Mihályna: adományozott szántó- és réti földeket, megszabja a legeltetési, építkezési, stb. jogokat, nem mulasztván el — szokásszerűleg — az azokkal járó köteleket is fölemlíteni.

A családnak tagjai közül nyilvános hivatalt aránylag kevesen viseltek. E kevesek sorába tartozik Tésity Tódor, az a ki 1797—8-ik években a város bírása, előbb pedig (1793.) esküdtje volt. Ide tartozik továbbá T. Jakab, a ki 1838-ban eskült, 1837-ben mezőbiztos, és T. Leontin, a ki 1845. és 1846-ban városi pénztárnokként szerepelt. A család jelenlegi feje T. Sándor ur, a ki nemrég a városi közgyámi hivatalt viselte.

A Tésityek címerét egy vízszintesen kétfelé osztott kék mezejű pajzs képezi, melynek felső részében félhold és csillag, alsó részében pedig egy futó farkas létezik. A családnak eloneve nincsen.

Dudás Gyula.

alkalmas kombináció szerint, a tápanyag olyatén megválasztása, hogy belőle éppen annyi jusson, a mennyire a testnek szüksége van. Mivel pedig az állati tápszerek gazdagok fehérnyében és zsíradékban, ellenben szegények szénhidrátokban, a növényiek pedig gazdagok szénhidrátokban, ellenben szegények fehérnyében és zsíradékban, világos, hogy legmegfelelőbb az a táplálék, mely állati és növényi tápszerek keverékéből áll.

De még másra is kell ügyelnünk. Míg ugyanis az állati tápszer fehérnyéje és zsíradéka majdnem teljesen fölhasználhatók s vérré válik, addig a növényi fehérnye nagy része — 25% a — fölhasználhatatlanul hagyja el a testet. Kivételt csak a hüvelyesek képeznek, mint borsó, bab, melyeknek fehérnyéje, mint az állati tápszereké, tökéletesen fölhasználható.

Ha tehát kizárólag növényi táplálékok fűzőnek fehérnyesültségünket, akkor azokból sok kellene s hiába terheljük meg gyomrunkat; emésztési zavarokat idéznénk ezáltal elő. Mindazonáltal a tapasztalás arra int, hogy a növényi táplálék elengedhetetlen, mert a kizárólagos állati eledel szintén egészségtelen. Így a skorbut betegség egyes egyedül elégtelen növényi táplálékra vezethető vissza. A táplálék e részben legmegfelelőbb akkor, ha a megkívántó fehérnye $\frac{2}{3}$ -ad részben, tehát mintegy 80 gr. állati tápszer alakjában élveztetik s ennek legalább fele, tehát 40 gr. hus.

Ennélfogva mérsékelt dolgozó felnőtt ember tápláléka következőképen állítható növényi s állati tápszerekből össze: 200 gr. hus (csont nélkül), mely 44.6 gr. fehérnyét tartalmaz, 40 gr. zsír (husban), 100 gr. zsír más alakban, 73.4 gr. fehérnye és 340 gr. szénhidrát, nagyjából növényi tápszer alakjában. A táplálék illetően összeállítás adja a megkívánt 118 gr. fehérnyét, 140 gr. zsírt és 340 gr. szénhidrátot. 6—15 éves gyermekeknek csak 37 gr. zsíradékra s 247 gr. szénhidrátra van szükségük.

De csak az ezen tápszerekből álló eledel még korántsem elégít ki. Szükségünk van ezenkívül fűszerre, mint konyhasóra, cukorra, borsra, mustarra, stb., kávéra, theára, borra, sörre, dohánnyra, s i. t. E szerek élvezete a gyomornedvnek elválasztását segíti elő s képesíti a táplálkozásunkra szükséges anyajok megemésztésére.

Vajha e kis cikkünkben foglaltak termékeny talajra találnának s a hiábavaló, gyakran drága táplálék helyett olcsó, erőteljes, az egészségtan követelményeinek megfelelő táplálkozás kérdéseiről egyik másik háziasszonyt gondolkozóra ejtenének!

Gyakorlati érvényesítése úgy volna eszközölhető, hogy szokásos ételünk közül a háziasszonyok azokat főznék leginkább, amelyek a jelzett követelményeknek legmegközelítőbben megfelelnek. Azonkívül a kellő változatosság is tekintetbe veendő, mint egyik feltétele annak, hogy emésztő szervünk folytonosan kedvvel s naponként megújuló erővel működjen. Ez elérhető az által, ha a háziasszony az évszakhoz is alkalmazott heti étlapot állít össze és ettől nyomósabb ok nélkül soha el nem tér. Az igaz, a kik a szakácskodás művészetét mint „szabad” művészetet kezelik, t. i. olyan formán, hogy csak a konyhába lépéskor határozzák el magukat, mit főzzenek ebédre vagy vacsorára, azoknak eleinte nehezküre esik az étlap szigorú rendjéhez hozzá szokni; de ha ez egyszer megtörténik, a legnagyobb áldás és haszon háramlik oly üdvös szokásból úgy a háziasszonyra, mint családja tagjaira. Csak akarat kell hozzá és az annak kifejtésére fordított munka százszorosan és ezerszeresen fog kamatozni.

Dr. Ascher Lajos után: Raskó Béla.

Különfélék.

— Az utcáról. Tavaszidőnk végre beköszöntött. Megjötték a fecskék s elhozta langyos szárnyain a szél az énekes madarak egész raját. A langy fuvalom kicsalja a szobák lakóit is; utcáink mindig népesebbek s bár a meleggél a por is egyre nő, a séta, az utcai társalgás, a szabadban való mozgás mindinkább általánossá lesz. A főtéren, a korzón, a kaszinó előtt, a kocsitúton s a trotoiron délutánokint egyaránt foly a szóbeszéd, és ha csak négy-öt lépésre is, mindenki siet távozni a zart helyiségektől. Az Ilonkák és Mariskák, kik az elmúlt unalmas napokban szintén elzárkózásra voltak kárhoztatva, könnyű s kacér szabásu, rokokó izlésű felöltőikben lejtnek felénk s versenyt fecsegnek, versenyt kacagnak a rügyező fák tarka madaraival. A szabadság leheletével árasztja el őket itt künn minden s a megifjodott, vidám természet jelképét látjuk bennük. És ha úgy soká nézzük őket, igazat adunk a francia költő szép tavaszi dalának, mely e szavakkal kezdődik: Quand tout renait dans la nature an retour du printemps. . . . (Drd.)

— Ó-Becsén a díszes állami postapalota közel áll a befejezéshez.

— Köszönetnyilvánítás. Nagys. Benedek Elek apát és zentai plebános ur a már korábban a helybeli kórházban általa alapított és tökéletesen felszerelt két ágyon és erre vonatkozó pénzbeli alapítványon kívül újabb ismét ugyane kórház számára két új paplant és lepedőket ajándékozott. A nemeskeblű férfiú és a felebaráti szeretet tanát saját áldozatkészségével illusztráló pap, szép példát adó életét tartsa fenn az ég áldó keze az emberi kor legvégső határáig. Zentán, 1886. ápril 14. Dr. Révay N. János, főorvos.

— A tanuló ifjuság husvéti szünideje tegnap, vagyis szombaton vette kezdetét. Az évharmados értesítők szombaton délelőtt osztattak ki, a szokásos szentgyakorlatok pedig vasárnap és hétfőn tartanak.

— Reitmann Fer. ur, mint értesülünk, vezetőnévét belügyminiszteri engedéllyel Borsos-ra változtatta.

— Elköltözés. Scheinberger Károly ur bórkereskedését városunkból Nagybecskerekre helyezte át és maga is oda-költözött.

— Ellinger Menyhért segédlelkész, városunk fia, a jezsuita-rendbe lépett.

— Halálozás. Nemes Benke Ferenc mászárasmester, kaszinói és függetlenségi-köri tag, f. hó 10-én rövid betegeskedés után elhunyt. A megboldogult derék, munkaszerető és értelmes iparos volt, kit a városban általánosan becsültek. Beke hamvaira!

— Az ujoncozás e hó 9-én, vagyis múlt pénteken ért véget. A városunkra kivetett hadi jutalék elannyira bőven telt legényeinkből, hogy a 4-ik korosztályra nem is került a sor. Mint értesültünk, a zentai ujoncozás a legnagyobb rendben folyt s a különben rendszerint kákán is csomót kereső sorozó-bizottság teljes meglepődését fejezte ki katonai-ügyosztályunk rendezettségéről. Ezen mi is örvendünk s Vuits tanácsnok urnak őszintén gratulálunk. (—a.)

— Egy szép históriát hallottunk Boromiszta kapitány urról. A kapitány ur ugyanis a mult országos képviselőválasztás előtt a belbiztonságot kiment a városnak többnyire függetlenségi pártiak által lakott alsó részére és a tiszparton órákon keresztül lótot-futott, nézegetett, méregetett, izzadt, homlokát törülgette, a biztosnak főnhangon utasításokat adott, hogy majd így meg úgy csinálják, javítják és erősítik a tiszpartot. A nagy hűhóra sokan jöttek össze s gunyos mosolyal ajkukon bámulták a sürgölődő-forgolódó kapitányt, ki ezen az uton vélte a tiszpartiakat a másik pártra csábíthatni. Végre aztán valaki bekiáltott: hagyjuk ezt kapitány uram a választások utánra. Boromiszta ur mérgesen végignézte a közbeszólót, a ki kortesi cirkulusait így megturbálta, s aztán a hogy jött, biztosostul odébb állott. A tiszpart pedig máig sem lett megerősítve. (Beküldetett.)

— Az illető szakminiszterium által vidékünkre kinevezett borászati vándortanító, Heinrich József, közelebb Szedről Szabadka, Zombor, Baja és Ujvidéken át városunkba érkezend s a szőlőművelésről szakszerű elméleti és gyakorlati előadást tart.

— Szini jelentés. Nagyérdemű közönség! Rövid ideje, hogy becses körükből társulattal távoztam, az irányomban és társulatom iránt tanúsított szíves pártfogás jóemléke szívünkben mindig élni fog; ez iránti hálám némiképeni lerovása tekintetéből a világhírű Mefisztosz angol kaucuk-emberek társaságát, mely a legnagyobb világvárosok közönségét bámulatra ragadta, Zentán társulatom közreműködésével két előadásra szerencsés voltam megnyerni. Azonban e vállalat ropant költséggel jár, de biztat a remény, hogy Zenta városának minden szép és jóért lelkesülő közönsége támogatni fog nagy vállalatomban és nem vonja meg tőlem szíves pártfogását. Kegyes pártfogásukért esedezem, teljes tisztelettel: Polgár Károly szinigazgató.

— Az iskolaszéki tagokba csak csak nem bírnak egy kis tanügy iránti lelkesedést és egy parányi kötelességérzetet szorítani. Folyó hó 10-én ismét nem jöttek össze kellő számmal és így ülést sem tarthattak. Ki velük a jövő választáskor!

— A hidat ismét megrongálták. Folyó hó 14-én ugyanis a Szlavonia nevű gőzös vigyázatlan irányítás következtében teljes erővel neki ment s a hidfák egyik oszlopát ketté törte. Reméljük, hogy hatóságunk a kártérítés követelése iránt intézkedéseit már megtette.

— A hídberletből legutóbb esedékessé vált részlet a bérlő által, a város ellen vezetett végrehajtás következtében, már nem a városnak, hanem a kir. adóhivatalnak lett lefizetve. Az a szép a dologban, hogy bérlőtől az esedékes részleten fölül még a kamatokat is megvették azon időtől fogva, a mióta a város adójával hátralékban van. A bérlő persze ezt a túlfizetést kamatostul a városon fogja követelni.

— Öngyilkossági kísérlet. Vrnicsics István helybeli lakos, lent a kukucsában, meguntta ezt a kutya életet, vagyis magyarán mondva az élet terhét és gondját tovább vinni; megoldódott a bocsora. Hogy minden teketória nélkül menekülhessen ez árnyékvilág obligója alól, mult vasárnap este 8 órakor egy élesre köszörült késsel torkát fölmetszette. Dr. Révay főorvos ur azonban, kit rögtön a helyszínére hívtak, egy rendkívüli óvatosságra valló sikeres orvosi műtéttel szépen összevarrta az öngyilkosjelölt kenyeremagazinjának keresztül nyiszált gátortát, úgy hogy a delikvens jelenleg minden veszélyen túlesettnek mondható.

— Gymnáziumunkat újra építik. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a meglévőt le fogják bontani s még egyszer újból fölépíteni, hanem azt, hogy Szentés város egy éppen oly berendezésű iskolát akar építeni, mint a milyen a zentai. E célból megkereste a nevezett város polgármestere előjárásunkat az épület-terv kiadása iránt, a mely kérelem — mint halljuk — teljesítve lett. A tervet tudvalevőleg dr. Kuthy József ur, gymn. igazgató és okl. mérnök, készítette.

— Igaz történet — Moholról. Mihály bácsi beteg volt. Már nagyon beteg lehetett, mert orvost is hívatott, ki tejkurát rendelt neki. Ennek folytán szállásáról egy borjas tehent hajtattat haza, melynek rendeltetése lett volna, őt egészséges emberré visszavarázsolni. Volt Mihály bácsinak nemcsak szép borjas tehene, hanem tréfás szomszédja is, ki midőn a riskát és ennek a maga nemében ritka szépségű ivadékát meglátta, csudálkozásában így kiáltott föl: „Isten engem ucsse! én ma éjjel ellopom ezt a szép borjut!” Eljött a reggel és — Mihály bácsi istállójából csakugyan eltűnt a szép borju. A tréfás szomszéd tegnapi szavai és azon körülmény, hogy reggel nála még egy adai vendéget is láttak, azon gyanura szolgáltatott — első pillanatra tán nagyon is alapos — okot, hogy a tréfás szomszéd ez egyszer komolyan megtartotta szavát és hogy a nála levő vendég nem más, mint cinkostársa. Pedig volta-képen az adai polgár házassági szándékkal jött Moholra rokonához, de

„Menyasszonya keblén
Meg sem pihenhetett,
Szerelme egeből
Mely pokolba szédül:
Tömlőbe vettetett

a zsandárok által. Tudvalevő dolog, — hisz példa reá a padéi eset — hogy zsandárjaink delinquentseiket nem kenegetik hájjal. Így történt, hogy a tréfás szomszédnak és szerelemvágyó vendégének bőven kijutott a nád elégius suhogásából, mely a szívet fájdalmas érzéssel tölti el. Képzelmű a tréfás szomszéd elkomolyodását, de még inkább az ölelő karokról ábrándozó kérőnek fájdalmát, midőn feleség helyett pálcaütésekkel kellett odább állania, miután úgy ő, mint jókedvű vendéglátója nagynehezen bebizonyították ártatlanságukat. (h. d.)

Irodalom.

A „Magyar Háziasszony” című háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap minden egyes száma újabb bizonyítékkal szolgál arra nézve, hogy ez a lap hivatva van minden családban hű vezetőül és hasznos tanácsadóul szolgálni. Mert a „Magyar Háziasszony” valóban oly gazdag tárháza a háztartás, a konyha, a nevelés, az egészségügy, a kertészet, szóval a nő egész hatáskörét felölelő alapos közleményeknek, melyek mindannyian igazolják azt a jó hirt, melyet a kedvelt lap 4 évi fennállása óta szerzett magának. A gyakorlati értékű közleményeken kívül a „Munka Után” című szépirodalmi melléklet csinos költeményekkel, szellemes tarcákkal, beszélőkkel rajzokkal, humoreszkekkel, egy-egy hosszabb érdekesítő regénnyel s ügyes talányokkal szórakoztatja az olvasót. A „Magyar Háziasszony” előfizetési ára egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1 frt 50 kr, s a kiadóhivatal (Budapest, nagykorona-utca 19. sz.), melyhez az előfizetések legcélszerűbben postautalványon intézendők, kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve szolgál mutatóvanyaszámokkal.

CSARNOK.

A sors játéka.

Elbeszélés.

Irta: Grositz Mariska.

(Folytatás.)

— Ugyan ki volt azon ur? — kérde Ella.
— Bizony én sem ismerem, — válaszolt Borday.
— Istenem, ha valaki meglátta, — sóhajtott Ella — furcsa dolgot fog gondolni.
— Tessék vacsorázni, — jelenti a cseléd.
Borday mosolyogva nyújtá karját sögornőjének s az ebédlőbe vezette. Étkezés közben is

